
Uit het Natuurhistorisch archief, Aflevering 1
F. Kerckhof

Algemene inleiding

Het hierna volgend verslag behandelt de periode januari tot september 1981. Uit de ontvangen waarnemingen werd een selectie gemaakt. Dit wil echter niet zeggen dat niet vernoemde vondsten onbelangrijk zouden zijn. Van bepaalde algemene soorten geven we bvb. typische trends of enkele opvallende meldingen. Het zou namelijk onmogelijk en bovendien nogal saai zijn om elke individuele waarneming op te sommen.

Zoals bekend, krijgt het N.H.A. slechts zijn waarde dank zij de medewerking van zoveel mogelijk personen. Volgende strandjutters gaven hun waarnemingen door; waarvoor onze dank :

E. Dumoulin, K. Decleer, J. Laporte, J. Van Gompel, G. Rappé, K. Desender, A. Huysseune, G. De Laender, G. Van Bastelaere, C. Janssen, P. Meire, Y. Vermeulen, H. Adema, P. Govaere, C. Vanhercke, F. Kerckhof, J.P. & E. Vanderperren, S. Beke & R. Goethaels, R. Vanwalleghe, A. Pieters en E. Rabaut.

Dit verslag werd samengesteld aan de hand van een vijftigtal streeplijsten en zo'n 80 waarnemingsformuliertjes. Daaruit blijkt dat in hoofdzaak langs de westkust gejut werd, en in de omgeving van Oostende; enkele waarnemingen kwamen van de oostkust : Wenduine, Blankenberge, Knokke. Alhoewel natuurlijk de westkust als rijkste strand bekend staat, loont het zeker de moeite om ook eens op andere plaatsen van onze kust rond te kijken, en bevindingen door te geven.

Wieren (Algae)

Blaaswier (*Fucus vesiculosus*), knotswier (*Ascophyllum nodosum*) en darmwier (*Enteromorpha*-spec.) werden het meest gemeld, dikwijls in grote hoeveelheden en samen aangespoeld.

In het begin van dit jaar, rond 17 en 25 jan., spoelden vooral op de westkust talrijke wieren aan. Volgend gezelschap was algemeen : knobwier, blaaswier, gezaagde zeeëik (*Fucus serratus*) en twee *Laminaria*-soorten, t.w. suikerwier (*L. saccharina*) en vingerwier (*L. digitata*). De drie laatstgenoemde soorten werden tot eind oktober niet meer gemeld.

De periode februari tot eind mei leverde vrijwel geen waarnemingen op. Blaaswier en darmwier spoelden frequent aan vanaf eind mei tot einde juni.

In de zomermaanden kregen we een massale stranding van verschillende soorten, met een tweetal hoogtepunten. Het eerste rond einde juni, na een stormachtige N-NO wind, met volgende soorten : blaaswier, knobwier, darmwier en nu ook voor het eerst het Japans bessenwier (*Sargassum muticum*). Het aanspoelen gebeurde eerst op de middenkust en verspreidde zich later over de rest van de kust. Eind juli gebeurde een vernieuwde aanvoer bestaande uit het vorige gezelschap; nu nog aangevuld met grote hoeveelheden riemwier (*Himanthallia elongata*).

Het is niet zo verbazend dat vooral 's zomers wieren massaal aanspoelen. Veel wieren bereiken dan hun maximale lengte en worden gemakkelijk losgeslagen. Het Japans bessenwier stoot echter zelf zijn zijtakken af, op het einde van het groeiseizoen. Dit bevordert zijn verspreiding. Zonder twijfel een effectieve methode; dit blijkt uit het feit dat dit wier vóór 1975 nog niet van onze kust bekend was en dat het nu in de zomer een algemene en regelmatige verschijning is aan onze stranden. Het aanspoelen is afhankelijk van de windrichting. Vooral bij aanlandige wind worden de drijvende wierpaketten kustwaarts gestuwd. Dikwijls spoelt dan ook ander drijvend materiaal aan, terwijl op en tussen de wieren vaak interessante ontdekkingen te doen zijn. Zulke massale strandingen houden meestal een poosje aan. Daarna blijven de wieren meestal een tijdlang op het strand liggen, waarbij hun toestand geleidelijk aan achteruit gaat. In de vloedlijn verdrogen ze, en door het vele heen en weer spoelen in de

branding worden ze gefragmenteerd. Zo werden op de excursie van 23 augustus te Lombardsijde wierden gevonden van eind juli; ze waren doorgaans niet erg fris meer en ook kleiner.

Het volgende lijstje geeft de minder frequent gemelde soorten weer, die vaak ook te vinden zijn bij zo'n massale stranding.

<i>Ulva lactua</i>	westkust 24.I. algemeen
zeesla	
<i>Halidrys siliquosa</i>	De Panne 24.I. enkele
hauwwier	Koksijde 15.II. 1
	Oostende 27.VII. fragmenten
	22.VIII. 1
<i>Cystoseira baccata</i>	Oostende 02.VIII. enkele
vezelwier	22.VIII. 1
	Lombardsijde 23.VIII. enkele
<i>Chorda filum</i>	Oostende 28.VI. 2
veterwier	Blankenberge 12.VIII. meerdere
<i>Plocamium cartilagineum</i>	
rood kammetjeswier	westkust 24.I. enkele
	Koksijde 01.III. enkele
	Oostende 12.IV. 1
	Lombardsijde 23.VIII. enkele
<i>Asperococcus fistulosus</i>	
	Oostende 27 en 28.VI. 6-tal
<i>Scytosyphon lomentaria</i>	
	Oostende en Raversijde
	27 en 28.VI. enkele
	Oostende 27.VII. 50-tal op
	een stuk plastic

vezelwier
(*Cystoseira baccata*)
(vrij naar Coppejans &
Van Der Ben)

Weekdieren (Mollusca)

In afwijking met alle andere groepen, loopt de waarnemingsperiode hier van januari tot oktober 1981. Er werden 76 soorten gemeld. Het is dus duidelijk dat deze groep zich in een grote belangstelling mag verheugen.

Tweekleppigen (Bivalvia)

In totaal 42 soorten, waarvan 19 ook levend. Er blijken enkele grote lijnen uit de binnengekomen waarnemingen.

Het nonnetje (*Macoma balthica*) en het zaagje (*Donax vittatus*) werden het vaakst gemeld, en vrijwel altijd samen. Langs de gehele kust spoelden ze algemeen tot zeer algemeen aan, dikwijls levend. Iets minder meldingen van de kokkel (*Cerastoderma edule*) echter ook langs de hele kust, meestal dan van grote tot massale hoeveelheden levende en dode exemplaren.

Vervolgens waren er vijf soorten, die duidelijk minder frequent, maar toch nog regelmatig gemeld werden. Algemeen, ook soms levend, waren de tere platschelp (*Angulus tenuis*) en de rechtsgestreepde platschelp (*Angulus fabulus*). De witte dunschaal (*Abra alba*) werd ook regelmatig gevonden en spoelde soms plaatselijk massaal aan. Dit was het geval op 15.II. te Koksijde, op 30.IV te Oostduinkerke en op 21.VI. te Oostende (talrijke juveniele ex. in de vloedlijn). De halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*) en de grote strandschelp (*Macra corallina*) waren in de beschouwde periode niet opvallend talrijk. Beide soorten waren nog het algemeenst in het begin van het jaar op de westkust. Verder werden regelmatig lege doubletten en enkele levende ex. van andere plaatsen gemeld. Losse kleppen van de grote strandschelp werden echter wel nu en dan vrij talrijk gevonden. Opmerkelijk is ook nog het aanspoelen van enkele tientallen levende volwassen individuen rond een golfbreker te Raversijde op 09.III.1981.

Enkele soorten, zoals de tapijtschelp (*Vene-*

rupis pullastra), de afgeknotte gaper (*Mya truncata*), de Amerikaanse boormossel (*Petricola pholadiformis*) en de mesheften (*Ensis spec.*) waren beduidend algemener langs de westkust. Vooral rond 17 en 25 januari spoelden daar grote hoeveelheden van de eerste drie soorten aan, meestal lege doubletten maar van beide laatste ook enkele levende individuen. Mesheften werden op verschillende data (januari, 15.II, 01.III., 30.IV., juli) zeer algemeen en soms zelfs massaal gevonden; steeds lege doubletten. Elders spoelden van deze 4 soorten fragmenten, losse kleppen of slechts enkele doubletten aan.

Van de witte boormossel (*Barnea candida*) waren losse kleppen algemeen langs de ganse kust. Slechts 2 keer werd een levend ex. gevonden : 17.I. te Oostduinkerke en 09.III. te Raversijde.

Betrekkelijk weinig waarnemingen van de volgende twee soorten. De stevige strandschelp (*Spisula solida* werd maar 4 keer gevonden : op 17.I. te Oostduinkerke (lege doubletten en enkele levend), verder in juli te De Panne (algemeen) en te Lombardsijde op 23.VIII. (enkele lege doubletten). Misschien werd er niet zo op die soort gelet. Dit geldt waarschijnlijk ook voor een klein schelpje : *Mysella bidentata*, dat echter dikwijls massaal in fijn gruis te vinden is. Als zodanig werd het gemeld van Oostende o.a. op 14.II., 12.IV., 15/17.V. en 21.VI., telkens algemeen uit fijn aanspoelsel.

Volgende vondsten zijn zeker ook het vermelden waard. Op 17 en 25.I. waren langs de westkust, tussen talrijk aangespoelde mossels, ook enkele ex. van de hoge, bruine vorm, de krombek (*galloprovincialis*) vorm te vinden. Ook te Oostduinkerke op 17.I. 3 verse, maar lege, doubletten van de messchede (*Solen marginatus*). Die soort werd nu en dan ook van elders gemeld, maar steeds enkele losse kleppen. De ovale strandschelp (*Spisula elliptica*) werd 3 maal gevonden te Oostende (telkens 1 leeg doublet), nl. op 18.I., 01.II., 10.V..

Merkwaardig was ook de vondst van een strandgaper (*Mya arenaria*) tussen de stenen van een golfbreker te Raversijde (24.II.). Het betrof een vers doublet

met het dier er nog in. Eigenaardig, omdat deze soort in tegenstelling met zijn Nederlandse naam niet zozeer op onze stranden voorkomt, maar wel in estuaria (Schelde, IJzer) of in het Zwin en de spuikommen van Oostende en Blankenberge.

Op een emmer, die te Oostende aanspoelde, bevonden zich talrijke schilferige dekschelpen (*Heteranomia squamula*) samen met 4 Noorse rotsboorders (*Hiatella arctica*). Een juveniel doubletje van de laatste is gevonden op een wulk te Oostduinkerke (17.I.). De schilferige dekschelp werd ook te Wenduine gevonden op een aangespoeld balkje (05.VIII.). In het balkje leefden bovendien nog enkele scheepswormen (*Psiloteredo megotara*), een houtborende bivalve.

Tot slot nog enkele soorten waarvan alleen losse kleppen gevonden zijn :

arkschelp	Koksijde	15.II.	1
<i>Striarca lactea</i>	De Panne	juli	8
wijde mantel	Oostende	11.I.	1
<i>Aequipecten opercularis</i>			
bonte mantel	Koksijde	15.II.	1
<i>Chlamys varia</i>	Raversijde	10.IV.	1
	Oostende	28.V.	1
	De Panne	13.VII.	1
<i>Glycymeris glycymeris</i>	Oostende	11.I.	1
<i>variabilis</i>	Oostende	18.I.	1
Jacobsschelp	Oostende	15.VII.	1 fr.
<i>Pecten maximus</i>	Westende	08.IV.	20 L.klep
	Lombardsijde	12.VIII.	1
paardezadel	Koksijde	01.III.	1
<i>Anomia ephippium</i>			
<i>Timoclea ovata</i>	De Panne	juni	1
pholade	De Panne	24.I.	1
<i>Pholas dactylus</i>			
wrattige venussch.	Oostende	28.VI.	1
<i>Venus verrucosa</i>			
Noorse hartschelp	Oostende	11.I.	1
<i>Laevicardium crassum</i>			
gedoornde hartsch.	De Panne	28.V.	1
<i>Acanthocardia echinata</i>			

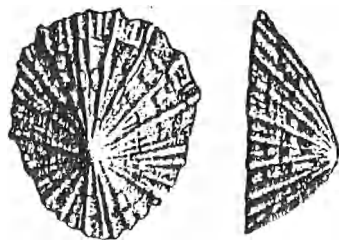
Stoottanden (Scaphopoda)

Eén waarneming van de gewone stoottand (*Dentalium vulgare*) te De Panne rond 20 juli in de vloedlijn. Het betrof een leeg exemplaar.

Slakken (Gastropoda)

29 soorten, waarvan 9 levend.

De onbetwistbare topper was het wenteltrapje (*Epitonium clathrus*) dat overal frequent en algemeen gevonden werd; echter steeds dood. Ook de fuikhoren (*Hinia reticulata*) en de glanzende tepelhoren (*Euspira poliana*) waren regelmatig en vrij algemeen in het aanspoelsel te vinden.

Schaalhoren (*Patella vulgata*)

(naar Preud'homme van Reine)

Het muiltje (*Crepidula fornicata*) werd gesignaleerd van De Panne en Oostduinkerke (17 en 24.I.) dood, en vastgehecht op lege wulken. Nog te De Panne waren dode exemplaren algemeen in de vloedlijn op 20/27.VII. Verder nog enkele ex. van Oostende (18.I., 08.II., 15/17.V.) en een keten op 14.II.

De schaalhoren (*Patella vulgata*) werd tijdens de excursies van 08.III. en 12.IV. te Oostende levend aangetroffen op de golfbrekers en de oostelijke havendam. Op 08.III. was daar bovendien nog de naaktslak *Acanthodoris pilosa* algemeen te vinden, vooral op het uiteinde van de oostelijke havendam. Op 12.IV. werd de soort echter niet meer aangetroffen.

Van drie soorten die leeg regelmatig gevonden werden, werd telkens één levende vondst gemeld :

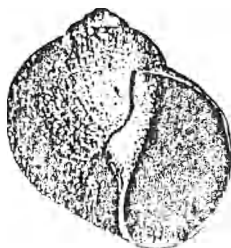
- de wulk (*Buccinum undatum*) Oostduinkerke 17.I samen met talrijke lege huisjes.
- de gewone tepelhoren (*Euspira catena*) tussen De Panne en Koksijde op 24.I.
- de purperslak (*Vucella lapillus*) op 12.IV. onderaan de dijk van de "Halve Maan" te Oostende.

Opvallend was ook het vrij groot aantal meldingen van het schepje (*Philine aperta*). Meestal zijn deze fragiele schelpjes te vinden tussen fijn gruis, na een periode van rustiger weer. Dikwijls liggen ze boven op het gruis. Waarschijnlijk is de soort algemener dan wordt gedacht. Er waren gegevens van Oostende (12.IV. -10-, 27.IX. -1-, 10.V. -3- en 30.XII.1980 -1-) en van De Panne (24.I. -10tal-, 20/27.VII.-1-).

Volgende vondsten zijn nog het vermelden waard. Het betreft lege huisjes en vooral gruisvondsten.

- Emarginula conica* te De Panne, begin juli:1 ex.
- sleutelgathoren (*Diodora apertura*) te De Panne 13, 15.VII.:2 ex.
- knobbelige tolhoren (*Gibbula magus*) te Oostende op 12.IV.:1ex.; te De Panne op 13,15.VII.:1 ex.
- asgrouwe tolhoren (*Gibbula cineraria*) te Oostende op 12.IV.:1 ex.
- Gibbula umbilicalis* te Knokke op 08.III.:3 ex.
- gewone tolhoren (*Calliostoma zizyphinum*) te Koksijde op 01.III.:1 ex.
- Tornus subcarinatus* te Oostende op 12.IV.:1 ex.
- penhoren (*Turitella communis*) te Koksijde op 15.II.:1 ex. en te Oostende op 12.IV. :1ex.
- naaldje (*Bittium reticulatum*) te De Panne op 13, 15.VII.:2 ex.
- wit wenteltrapje (*Epitonium clathratulum*) te Oostende op 17.V.:enkele
- geschubde stekelhoren (*Cerastostoma erinaceus*) te De Panne op 24.I. aanwezig; te Koksijde op 15.II.:1 ex. en te 01.III.:2ex.; te De Panne op 13, 15.VII: ook 1 ex.

muizenootje (*Ovatella myosotis*) te Oostende op 17.V. enkele exemplaren.

Glanzende tepelhoren
(*Euspira poliana*)

(naar Preud'homme van Reine)

Inktvissen (Cephalopoda)

Lees het artikel van A. Huysseune in de Strandvlo 1(2).

De dwerginktvis (*Sepiola atlantica*) werd nog gemeld van voor Blankenberge-Wenduine waar ze gekruid werd met een bootje op 30.V., 13.VI. en op 21.VI. (telkens een 5-tal ex.). Van de gewone zee kat (*Sepia officinalis*) spoelde te De Panne op 28.V. een ex. aan van 40 cm. De rugschilden van deze soort werden ook regelmatig gevonden, vooral in juni, steeds zowat 10 exemplaren.

Rankpotigen (Cirripectida)

Op 14.II. werd te Mariakerke op een in de vloedlijn angespoelde plastiek kist een ex. en enkele fragmenten van de gewone eendemossel (*Lepas anatifera*) gevonden. Op die kist zaten verder nog veel ex. van *Balanus perforatus*, een zeepok van zuidelijke herkomst. Die zeepok zat ook op de al eerder vernoemde emmer, die op 11.I. te Oostende angespoelde.

Tijdens de zomer werden op tal van plaatsen langs de kust eendemossels gevonden. Op dit ogenblik (begin dec.) is er een nieuwe invasie aan de gang. Daarom wachten we nu nog wat met de verslaggeving. In een volgend nummer zullen we uitgebreid op deze angespoelde eendemossels ingaan, want naast de gewone, zijn er nog drie andere soorten gevonden. Wil iedereen zo vlug mogelijk zijn waarnemingen omtrent eendemossels doorsturen? Het onderscheid

tussen de soorten is lang niet altijd eenvoudig te zien. Het is best om steeds zoveel mogelijk ex. te bewaren (alcohol) voor verder onderzoek; zeker die ex. met een op het oog wat afwijkende vorm. Het is aanbevolen om alle aangespoelde voorwerpen met eendemossels te controleren op andere soorten !

Frère Orbanstraat 309
B-8400 Oostende

Hooiwagenkrabben : tweede, dringende oproep

In het tweede nummer van De Strandvlo verscheen een oproep om materiaal van hooiwagenkrabben door te geven. Dit was naar aanleiding van de vaststelling van *Macropodia linaresi* langs de Nederlandse kust. Het probleem is er ondertussen nog veel boeiender op geworden: er zouden in het Nederlandse materiaal zelfs twee soorten, nieuw voor de wetenschap gevonden zijn.

Het spreekt vanzelf dat dergelijke vondsten aan de hand van zoveel mogelijk exemplaren dienen geverifieerd te worden. Daarom deze herhaalde, nog dringerder oproep om alle hooiwagenkrabben die Uw pad kruisen te bewaren en aan mij te bezorgen. Verdachte exemplaren worden doorgestuurd naar Nederland. Beste dank.

Guido Rappé
Cootveld 3
B-9131 Beervelde